

TÜRKİYE'NİN EĞİTİM DİPLOMASİSİ

Editör:
Doç. Dr. Ahmet VURGUN

Birinci Baskı

Türkiye'nin Eğitim Diplomasisi

Editör:

Doç. Dr. Ahmet VURGUN

TESAM Yayınları No.106

ISBN: 978-625-8595-28-4

E-ISBN: 978-625-8595-29-1

1. Baskı, Nisan 2026

Kütüphane Bilgi Kartı

Vurgun, Ahmet

Türkiye'nin Eğitim Diplomasisi / Ahmet Vurgun

1. Baskı, 448 s., 16x24 cm. Kaynakça mevcut, dizin yok.

1. Eğitim 2. Türkiye 3. Diplomasisi

Copyright © 2026 TESAM Yayınları

Tüm hakları saklıdır. Bu eserin tamamı veya bir kısmı 5846 sayılı kanun hükümleri gereğince TESAM Yayıncılık'ın önceden izni alınmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi veya başka bir sistemle basılamaz, çoğaltılamaz, bilgisayar ortamında depolanamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir. Bu çalışmada yer alan tüm yazıların etik, dilbilimsel, bilimsel ve hukuki sorumluluğu yazarlarına aittir.

Genel Yayın Yönetmeni: Muhammet Aydoğan

Yayın Koordinatörü: Ferzan Taşpınar

Sayfa Tasarımı: Ahmet Muhammed Taşpınar

Kapak Tasarımı: Neslihan Türkkkan

Genel Dağıtım

TESAM Yayınları

Tel: +90 506 188 93 92

Küçükbakkalköy Mah. Kayışdağı Cad. Bilgi Plaza No:111/8 İstanbul/Ataşehir

www.tesamyayinlari.com | tesamyayinlari@gmail.com

TESAM (Ekonomik, Siyasi ve Stratejik Araştırmalar Merkezi)

www.tesam.org.tr

Baskı ve Ciltleme: Sayfa Basım Sanayi Ticaret LTD. ŞTİ.,

Tevfik İlkel Mh. Emek Cd. No:2 Pursaklar/Ankara (Sertifika no: 77079)

BÜYÜK ÖĞRENCİ PROJESİNDEN GÜNÜMÜZE TÜRK DÜNYASINDA TÜRKİYE MEZUNLARI: ULUSLARARASI ÖĞRENCİ HAREKETLİLİĞİ VE TÜRKİYE

*Telman NUSRETOĞLU**

Giriş

Her geçen gün çok daha küresel bir hâl alan dünyada toplumlar ve devletlerarası ilişkilerin geliştirilmesi bakımından öğrenci hareketliliğinin önemi giderek artmaktadır. Günden güne biraz daha stratejik bir konuma evrilen öğrenci değişim projeleri; sosyal, siyasi, iktisadi, kültürel ve daha pek çok alanda büyük rol oynamaktadır. Ülkeler arasında gerçekleştirilen öğrenci transferi, ülkelerin sahip olduğu bilgi, birikim ve değerlerin dış dünyada tanıtılması açısından büyük katkı sağlamaktadır. Dünyada birçok ülke bu alanda çeşitli projeler ortaya koymaktadır. Örneğin ABD’de Fulbright, İngiltere’de Chevening, Almanya’da DAAD, Fransa’da Eiffel projelerini buna örnek gösterebiliriz. Bahsi geçen projelerin ehemmiyetini bilen ve bu konuda yeterli tecrübeye sahip olan Türkiye, bu hususu bir devlet politikası hâline getirmiş ve sistematik biçimde uzun yıllardır uygulamaktadır. Bu konuda Osmanlı Devleti’nden Türkiye Cumhuriyeti’ne miras kalan bu tecrübeler, Türk devletinin öğrenci değişim programlarını daha

* Doç. Dr., Azerbaycan Türkiye Mezunu Aydınlar ve İş Adamları Platformu Başkanı

kapsamlı ve perspektifli şekilde uygulamasına zemin hazırlamıştır. Osmanlı Devleti'nde hukuk, öğretmenlik ve ticaret alanında tahsil veren orta ve yükseköğretim kurumlarında çeşitli coğrafyalardan esesen de Almanya, İran, Rusya gibi ülkelerden çok sayıda uluslararası öğrenci tahsil almıştır. Özellikle XX. yüzyılın başlarından itibaren Osmanlı tahsil ocakları, uluslararası öğrenciler için bir cazibe merkezi hâline gelmeye başlamıştır. Hüseyinzade Ali Bey gibi Azerbaycan ve Türkistan'dan da çok sayıda ünlü aydın ve fikir adamının da XIX. asrın sonu XX. asrın evvellerinde İstanbul'da, Osmanlı muhitinde eğitim aldıkları bilinmektedir. Osmanlı Devleti'nin bu konudaki yaklaşık çeyrek asırlık tecrübesi, cumhuriyetin ilanı ile birlikte yeni Türk devletine intikal etmiştir.

Yeni Türk devleti özellikle farklı coğrafyalardaki Türkler ile güçlü bağlar ve gönül köprüleri kurmak için bu anlamda faaliyetler gerçekleştirmiştir. Örneğin Hamdullah Suphi Tanrıöver 1931 yılında Bükreş'e birinci sınıf elçi tayin edildiğinde ilk iş olarak Romanya ve Bulgaristan Türkleri ile yakın ilişkiler kurmuştur. 1944 yılına kadar sürdürdüğü bu görevi sırasında birçok Gagauz Türkü çocuk ve gencin Türkiye'de ilk, orta ve yükseköğrenim seviyesinde tahsil almasına olanak yaratmıştır. 1983-1984 yılları arasında ise Srilanka uyruklu öğrenciler, İslam Kalkınma Bankası aracılığıyla Türkiye'ye getirilmiştir. Büyük Öğrenci Projesinin esas temellerinin atıldığı 1991 yılında ise İslam Kalkınma Bankası aracılığıyla eğitim-öğretim amaçlı Türkiye'ye gelen öğrencilerin sayısı 317'e ulaşmıştır¹. Bu konuda Türkiye'nin çok daha güçlü ve aktif hâle gelmesi şüphesiz ki Sovyetler Birliği'nin dağılması ile başlamıştır. Türk cumhuriyetlerinden gelen öğrencilerin sayısında çok ciddi artış görülmüştür. Gorbaçov'un başlattığı Glastnost ve Perestroyka süreciyle birlikte dağılma sürecine giren Sovyetler Birliği'nin idaresi altında yaşayan Türkler için Türkiye millî kimlik, bağımsızlık ve istiklal fikrinin beslendiği kardeş ülke olmakla birlikte yeni dönemde dünyaya açılan pencere rolünü de üstlenmiştir.

Büyük Öğrenci Projesi

Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra Türkiye Cumhuriyeti'nin öğrenci değişimi konusundaki hareket alanının oldukça genişlediği görülmektedir. Sovyetler Birliği bünyesindeki Türk devletlerinin teker teker bağımsızlıklarını ilan etmeleri, kendi dış politikalarında Türkiye ile kurulacak ilişkilere büyük önem vermeleri ve her birinin muhtelif

¹ Hacı Murat Terzi, *Türkiye'nin Büyük Öğrenci Projesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2013, s. 23.

düzeylelerde kültürel bir öze dönüş stratejisi takip etmeleri, Türkiye ile diğer Türk cumhuriyetleri arasında öğrenci hareketliliğinin hızlı şekilde gelişmesini sağlamıştır. Kafkasya'da Azerbaycan, Türkistan'da ise Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan ve Türkmenistan gibi Türkiye ile tarihî, etnik ve kültürel açıdan çok yakın bağımsız devletlerin ortaya çıkması, Türkiye Cumhuriyeti'nin dış politikasında yeni bir dönemin başlangıcının esasını koymuştur. Bahsi geçen devletler için liberal ekonomiye geçiş, Avrupa devletleri ile entegrasyon, yeni dış politika anlayışının şekillenmesi, çağın taleplerine uygun eğitim sisteminin kurulması gibi süreçlerde Türkiye hem bir rol model hem de hem de yol gösterici ülke konumundaydı. Ancak hem Türkiye'nin hem de yeni kurulan Türk devletlerinin bu yeni sürece ayak uydurmaları biraz zaman almıştır.

Türkiye 1992-1993 eğitim-öğretim yılında henüz bağımsız olmuş beş Türk devleti ile imzaladığı protokollere esasen Büyük Öğrenci Projesini başlatmıştır. Bu proje mahiyetçe, Türk cumhuriyetleri ile Türk ve akraba topluluklarından öğrenci getirme projesi idi. Dönemin Türkiye'sinin zor ekonomik koşulları dikkate alındığında projenin ne kadar kapsamlı, Türkiye ile yeni bağımsızlığını kazanan Türk cumhuriyetlerinin kardeşlik bağlarının güçlendirilmesine yönelik ileri görüşlü bir hamle olduğu daha iyi anlaşılacaktır. İlk aşamada yedi bini yükseköğretim, üç bini ise ortaöğretim olmak üzere toplam on bin öğrenci Türkiye'ye getirilmiştir². Projenin öncelikli amacı yeni kurulan Türk cumhuriyetlerinde eğitim-öğretim düzeyini ve yetişmiş insan gücünü artırmak, her alanda bağımsız Türk devletleri için yeni dönemde millî düşünce sahibi kadrolar hazırlamaktı. Böylece hem yeni Türk devletlerinin yetişmiş insan ihtiyacı karşılanacak hem de Türklük bilinci ile şekillenmiş gençlerin sayısı artırılabilecekti. Bu öğrenciler kendi ülkelerine döndükten sonra yüksek görevlere gelecek ve Türk dünyasının birbirleri ile olan ilişkilerinde stratejik bir köprü rolünü üstleneceklerdi. Bunun dışında *Türkiye Mezunları* aracılığıyla Türkiye ile Türk cumhuriyetleri arasında çok yönlü ilişkilerin kurulması da hedeflenmekteydi. Büyük Öğrenci Projesinin esas gayesini en güzel özetleyen cümle şudur: "Nihaî hedef, Türkiye'ye duyarlı, Türk siyasal, toplumsal ve ekonomi kültürüne hâkim bir nesil yetiştirmek, biraz daha iddialı olmak gerekirse Avrasya ülkelerinin geleceğini şe-

2 Selim Öztürk, *Büyük Öğrenci Projesinden Türkiye Bursları Projesine Geçiş Süreci ve Türkiye'nin Öğrenci Politikasındaki Değişim*, (Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, Uzmanlık Tezi), Ankara 2014, s. 52.

killendirecek kadrolar yetiştirmektir.”³

Bahsi geçen proje sadece Türk cumhuriyetlerine yönelik düşünülmüş olsa da sadece bu coğrafya ile sınırlı kalmamış ve toplamda 57 ülkeye ve topluluğa yayılmıştır. 1992 yılından itibaren hayata geçirilen *Büyük Öğrenci Projesi* ile; Adıgey, Altay, Başkurdistan, Buryat, Çeçenistan, Doğu Türkistan, Çuvaşistan, Dağıstan halkları (Lak, Lezgi, Kumuk, Nogay ve diğerleri), Hakasya, İnguşetya, Kabartay-Balkar, Kalmukya, Karaçay-Çerkez, Moğolistan (Tuva ve Kazak Türkleri), Gagauzya, Rusya Federasyonu Tuva, Yakutistan (Saha) ve benzeri yok olma tehlikesi tehdidi altında kalan topluluklar Türkiye'ye yüksek öğrenim görmek üzere burslu getiriliyorlardı⁴. Burada Türk kültürü ve medeniyeti ile yetişen gençler, ülkelerine dönerek yetişmiş kadrolar olarak memleketlerine hizmet ediyorlardı. Bu proje sayesinde Türkiye ile diğer Türk bölgelerinde yaşayan Türkler arasında gönül köprüleri kuruluyordu. Bu proje, Sovyetler Birliği sonrası bu devletten ayrılarak bağımsız olan Türk devletleri başta olmak üzere bütün coğrafyalarda yaşayan Türklerin öze dönüş sürecine direkt olarak hizmet ediyordu.

Projenin amacı ve duygusal yönleri son derece güzel olsa da ilk zamanlarda birtakım eksik taraflarının olduğunu da muhakkak vurgulamak gerekir. Her şeyden önce Türkiye Cumhuriyeti, Sovyetler Birliği'nin dağılma sürecine hazırlıksız yakalanmıştır. Birliğin dağılmasından sonra izlenecek siyaset ve kurulacak ilişkiler konusunda daha önceden ciddi bir altyapı çalışmasının olmadığı görülmektedir. *Büyük Öğrenci Projesi* de bu bağlamda yeterli ön hazırlıkları yapılmadan hayata geçirilmiştir. Büyük Öğrenci Projesinin yirminci yılı münasebetiyle çekilen belgeselde dönemin Millî Eğitim Bakanı Köksal Toptan bu konuda önemli bilgiler vermektedir. İlk önce her ülkeye bin öğrenci, daha sonra ise rakamın iki bin öğrenci olarak güncellenmesi, kontenjan ve yurt meseleleri gibi hayati konularda gerekli altyapının olmamasını buna örnek gösterebiliriz. Ancak şunu da unutmamak gerekir ki Türk devletinin buradaki esas gayesi zaman kaybetmemektir. Zamanla projenin geliştirileceğinden ve sorunların çözüleceğinden hiç kimsenin şüphesi yoktu.

Gönül köprülerinin kurulması ve Türk devletlerinin yetişmiş eleman eksikliğinin aradan kaldırılması için bir an önce projenin başlatılma-

3 Ayça Ergun, *Bir Türk Dış Politikası Aracı Olarak Yüksek Öğretimin Uluslararasılaşması: Büyük Öğrenci Projesi ve Türkiye Mezunları*, (<https://www.uikpanorama.com/blog/2020/05/12/bir-turk-dis-politikasi-araci-olarak-yukse-ogretimin-uluslararasılaşması-buyuk-ogrenci-projesi-ve-turkiye-mezunlari/?print=print>), [Erişim Tarihi: 25.09.2024].

4 <https://sahipkiran.org/2018/11/21/buyuk-ogrenci-projesi/>, [Erişim Tarihi: 19.09.2024].

sı elzemdi. Türkiye, Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra ortaya çıkan Türk devletlerinin idari, iktisadi, sosyal, askerî ve diğer bütün katmanlarında Türk kültürü ve şuuru ile yetişmiş elemanların ön planda olmasına gayret göstermiş ve Rusya'dan sonra oluşan büyük devlet boşluğunu doldurmaya çalışmıştır. Tam da bu noktada bazı sorunlar ortaya çıkmıştır. Bir defa Sovyetler sonrası dönemde bahsedilen bölgelerde çok ciddi bir istikrarsızlık mevcuttu ve Türkiye bu süreçte gerekli imkânları temin etme, istikrarsızlıkları önleme noktasında yeteri kadar etkin olamamıştır. Dönemin jeopolitik koşulları da buna elverişli değildi. Sovyetler Birliği'nin çöküşü sonrası NATO bloku ve onun üyesi olan Türkiye eski Sovyet coğrafyasında daha fazla etki üreterek Rusya ile karşı karşıya gelmek istemiyordu. Ülke kaynakları ve siyaset geliştirme olanakları da kısmen sınırlıydı. Bu sorunların çözümü hususunda yükseköğretimin araçsallaştırılması mezkûr ülkeler ve toplumlar arasındaki tarihî bağları hatırlamanın ve canlandırmanın bir yolu olarak değerlendirilmiştir.

Zamanla Türkiye Cumhuriyeti bu konuda daha geniş tecrübeler elde etmiştir. Vücuda getirilen bazı teşkilatların Türk cumhuriyetlerindeki faaliyetleri ile çoklu ilişkiler farklı bir boyut kazanmıştır. Burada özellikle Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) ve YTB'nin rolünü vurgulamamız gerekiyor. TİKA, Türkiye'nin tarihî ve kültürel bağlarla sıkı sıkıya bağlı olduğu tabii coğrafyası ile güçlü bir iş birliği geliştirmek üzere 1992 yılında kurulmuştur. İlk kurulduğunda Dışişleri Bakanlığı'na bağlı olan TİKA, 1999 yılında Başbakanlığa bağlanmıştır. 2001 yılında 4668 sayılı kararla *Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun*⁵ yayımlanmıştır. Bu kanunla TİKA'nın görev ve faaliyet alanı belirlenmiştir. *Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı* ismini ise 2011 yılında 656 sayılı KHK (Kanun Hükmünde Kararname) ile almıştır⁶. Türkiye Bursları 6 Nisan 2010 tarihli 5978 Sayılı "Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun" ile kurulmuş olan YTB'nin kordinasyonunda gerçekleştirilmiştir. Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne geçiş ile birlikte 15.07.2018 RG tarihli Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (Kararname

5 *Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun* ile ilgili daha detaylı bilgi için Bkz. Resmî Gazete, S. 24400, 12.05.2001, (<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2001/05/20010512.htm>).

6 <https://tika.gov.tr/kurumumuz/tarihce/>, [Erişim tarihi: 25.09.2024].

Numarası: 4) ile Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlanmıştır. Kararnamenin ilgili maddeleri incelendiğinde Başkanlık bünyesinde bulunan, Türkiye Bursları programının kordinasyonunu icra eden Uluslararası Öğrenciler Daire Başkanlığı'nın görev ve yetkilerinin oldukça geniş olduğu anlaşılıyor. Öğrencilerin Türkiye'ni daha iyi tanımalarını ve ilişkilerin sürekliliğini sağlayıcı yurtiçinde ve yurtdışında çalışmalar yapmak veya benzeri çalışmalar yapan kamu kurum ve kuruluşları, özel kuruluş ile sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarına katkıda bulunmak, öğrencilere yönelik olarak alınan kararların uygulanmasını ve sonuçlarını takip etmek, öğrencilerin mezuniyet sonrasında yaşadıkları ülkelerde ilişkilerin devamını sağlamak da Uluslararası Öğrenciler Daire Başkanlığı'nın sorumlulukları arasındadır. Giderek daha sistematik hale getirilen, her yıl bir az daha tek-milleştirilerek etkinlik ve kapsamı artırılan Türkiye Bursları programı dünyanın en kapsamlı burs programlarından biri haline gelmiştir. Özellikle Azerbaycan, Kazakistan gibi Türk cumhuriyetlerinden YTB burusunu kazanarak Türkiye'nin farklı üniversitelerinde lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimine devam eden gençlerin uluslararası nitelikteki sınav sonuçlarına bakıldığında başarı seviyesi en yüksek öğrencilerin Türkiye Burslarını tercih ettiği görülüyor. Eğitim gördükleri programlardan başarıyla mezun olan, yüksek düzeyde uzmanlık becerileri, milli refleksleriyle seçilen bu öğrenciler buldukları coğrafyalarda Türkiye eğitim sistemi, Türk kültürüne olan ilginin artmasına da katkı sunmaktadırlar. Türk dünyasından gelen öğrencilerin büyük ölçüde Türk örf ve adetlerine aşina oldukları, Türkiye türkçesini akademik düzeyde öğrenmede hiç bir sorun yaşamadıkları da YTB yetkililerinin açıklamalarından belli olmaktadır.

Büyük Öğrenci Projesi ve Türkiye Bursları Programı, Türkiye ve Türk Devletlerine Ne Kazandırmıştır?

Büyük Öğrenci Projesinin en başlıca amaçlarından biri Sovyet sonrası bağımsız devletler olma, yeniden köklerine, milli kimliğine dönme yoluna giren Türk dünyasının yetişmiş insan ihtiyacını karşılamak, Türkiye ile Türk cumhuriyetlerinin kardeşlik köprülerinin yeniden inşa edilmesinde rol alacak bir nesil yetiştirmektir. Bu projeyi Sovyetler Birliğinin çöküşünden sonra Türkiye'nin kardeş coğrafyalara yönelik en stratejik desteği, yatırımı olarak da karakterize etmek mümkündür. Büyük Öğrenci Projesi ilk kez Türkiye başta olmakla Türk dünyasının farklı coğrafyalarından gençlerin aynı ortamda eğitim hayatına devam ederek kültürel etkileşim içine girmesine, bir-birini daha yakından tanımasına, samimi ortamda arkadaşlık bağları kurmalarına da ne-

den olmuştur. 1990'lı yıllardan itibaren Türkiye aynı zamanda Polis Akademisi, Kara Harp Okulu gibi eğitim merkezleri aracılığıyla Türk devletlerinin kolluk kuvvetlerine de eğitim vermeye, milli, bağımsızlık bir devletçiliyin en vazgeçilmez unsuru olan milli- güvenlik bürokrasisinin kuvvetlenmesine katkı sunmaya devam etmiştir.

Bu noktada belki de cevap bekleyen birtakım sorular da ortaya çıkmaktadır. *Büyük Öğrenci Projesi* ve *Türkiye Bursları* programı hem Türkiye'ye hem de diğer Türk devletlerine ne vaat etmiştir ve ne vermiştir?

Her şeyden önce şu hususu yeniden hatırlamalıyız ki Sovyetler'in dağılmasından sonra ortaya çıkan durum, bu devletler için siyasi ve iktisadi açıdan bir kopuş ve kriz dönemi anlamı taşıyordu. Türk eğitim kurumlarının kurumsallığı ve kalitesi bu anlamda yeni bağımsız olmuş bu devletler için bir çıkış noktası demektir. Yeni Türk devletleri her açıdan alışık olmadıkları bir düzene geçiş yapmaya çalışıyorlardı ve Avrupa standartlarında eğitim veren Türkiye'nin yükseköğretim kurumları, bahsi geçen ülkelerin genç nüfusu için büyük bir fırsattı. Mezkûr Türk devletlerinin Avrupa ülkeleri ile yakın ilişkiler kurması, dünya ile uyumlu hâle gelmesi, objektif ve güncel bilgiye ulaşması ve daha pek çok açıdan Türkiye eğitim-öğretim kurumları paha biçilemez bir olanaktı. Bugün geldiğimiz noktada, bu projenin zaman zaman zorluklarla ve sorunlarla karşılaşılmasına rağmen amacına ulaşmış bir proje olduğunu ifade etmeliyiz. Ayrıca gelen öğrencilerin Türkiye Cumhuriyeti tarafından tam bursla temin edilmesi, Sovyet bürokrasisinin çeşitli engellerine takılarak iyi eğitim almaktan mahrum bırakılmış maddi olanakları kısıtlı öğrencilerin de bu olanaktan yararlanmasını sağlamıştır. Hekim, hakim, akademisyen, mühendis ve.s olarak her birisi kendi alanlarında başarılarla imza atan, eski Sovyet bürokrasisinin önlerine çıkardığı çeşitli engelleri aşarak karyer basamaklarında yükselen Türkiye Mezunları 90'lı yılların zorlu ekonomik koşullarına rağmen onlara yurt, burs, sağlık sigortası, indirimli ulaşım gibi çeşitli olanaklar sağlayarak eğitimlerine, uzman olarak yetişmelerine büyük katkı sunan Türkiye'ye çeşitli platformlarda sevgilerini izhar etmekte, yeri geldiğinde Türkiye'nin gönüllü elçileri olarak hareket etmektedir.

2012 yılında *Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı* yönetiminde *Türkiye Bursları* programına dönüştürülen proje zaman içinde geliştirilerek dünyanın en büyük burs programlarından biri hâline gelmiştir. Farklı Türk coğrafyalarından her sene yüzlerle genç *Türkiye Bursları* çerçevesinde Türkiye'nin en iyi üniversitelerinde okumakta,

eğitimlerini tamamlayarak ülkelerine dönen Türkiye mezunları hekim, hâkim, akademisyen, bürokrat vs. olarak kendi ülkelerine hizmete devam etmektedir. Bunun dışında 12 ülkede⁷ test sistemine dayalı Türk cumhuriyetleri ile Türk ve Akraba Toplulukları Sınavı (TCS) da yapılmaya başlanmıştır. 1992-2011 yıllarını kapsayan dönemde, Millî Eğitim Bakanlığı Yurtdışı Eğitim-Öğretim Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen proje kapsamında 42.318 burs kontenjanı tahsis edilmiş ve bu kontenjanın 31.037'si kullanılmıştır.⁸ 2012 yılından beri Türkiye Bursları programı çerçevesinde Türk devletlerinden mezun olanların sayısı ise aşağıdaki gibi olmuştur. Azerbaycan 558, Kazakistan 526, Kırgızistan 392, Özbekistan 177, Türkmenistan 125.⁹

YTB aynı zamanda Türk dünyası başta olmakla Türkiye mezunlarının bulunduğu tüm ülkelerde Mezun Derneklerinin kurulmasına destek vermek suretiyle mezunların hem Türkiye ile hem de kendi aralarında kültürel bağlarının geliştirilmesi, farklı alanlarda işbirliği ve ortaklıkların güçlendirilmesini teşvik etmekte, önemli katkılar sunmaktadır.

Bu kapsamda 30 Eylül 2023 tarihinde dünyanın pek çok ülkesinden Türkiye Mezun Dernekleri temsilcileri Baküde Azerbaycanlı mezunlarla buluşmuş, panellerde farklı ülkelerden Türkiye mezunları "küresel sistemin geleceği, iklim krizleri ve insanlık, Türkiye mezunlarının aralarındaki işbirliklerinin artırılmasının yolları" gibi başlıklar altında müzakereler gerçekleştirmiş, zikir olunan meselelerle ilgili kendi ülkelerinin bakış açıları ve çözüm önerilerini gündeme getirme imkanı bulmuştur.¹⁰

Türkiye Burslarına 2022 yılında 171 ülkeden 165 bin başvuru gerçekleşmiş, 2023 rakamlarına göre ise burs programından 150 bin uluslararası öğrenci mezun olmuştur.¹¹ Görüldüğü üzere küresel bir marka haline gelen Türkiye Bursları her birisi kendi alanında iyi bir uzman ve vatandaş olarak yetişerek ölkelerine geri dönen gençler aracılığıyla Türk dünyasının geleceğine de önemli yatırım yapmaktadır.

7 Bahsi geçen 12 ülke şunlardır: Azerbaycan, Kazakistan, Türkmenistan, Kırgızistan, Özbekistan, Kırım, Kosova, Tataristan, Bosna-Hersek, Arnavutluk, Romanya ve Makedonya.

8 Terzi, s. 28-29.

9 YTB.2024

10 <https://www.turkiyemezunlari.gov.tr/haberler/bakude-uluslararası-türkiye-mezunlari-azerbaycan-bulusmasi-gercekleştirildi-2023-10-11T14-01-19>

11 Metin Çelik, Birol Akgün, *Etkili Bir Yumuşak Güç Unsuru Olarak Uluslararası Eğitimin Türk Dış Politikasındaki Yeri*, Liberal Düşünce Dergisi, Yıl: 28, Sayı:111, Yaz 2023, ss.121-150.

KAYNAKÇA

- Çelik, Metin, Akgün, Birol, *Etkili Bir Yumuşak Güç Unsuru Olarak Uluslararası Eğitimin Türk Dış Politikasındaki Yeri*, Liberal Düşünce Dergisi, Yıl: 28, Sayı:111, Yaz 2023, ss.121-150.
- Ergun, Ayça, *Bir Türk Dış Politikası Aracı Olarak Yüksek Öğretimin Uluslararasılaşması: Büyük Öğrenci Projesi ve Türkiye Mezunları*, (<https://www.uikpanorama.com/blog/2020/05/12/bir-turk-dis-politikasi-ara-ci-olarak-yukse-ogretim-uluslararasilasmasi-buyuk-ogrenci-proje-si-ve-turkiye-mezunlari/?print=print>), [Erişim Tarihi: 25.09.2024].
- Öztürk, Selim, *Büyük Öğrenci Projesinden Türkiye Bursları Projesine Geçiş Süreci ve Türkiye'nin Öğrenci Politikasındaki Değişim*, (Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, Uzmanlık Tezi), Ankara 2014
- Terzi, Hacı Murat, *Türkiye'nin Büyük Öğrenci Projesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2013.
- Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun* ile ilgili daha detaylı bilgi için Bkz. Resmî Gazete, S. 24400, 12.05.2001, (<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2001/05/20010512.htm>).
- <https://sahipkiran.org/2018/11/21/buyuk-ogrenci-projesi/>, [Erişim Tarihi: 19.09.2024].
- <https://tika.gov.tr/kurumumuz/tarihce/>, [Erişim tarihi: 25.09.2024].
- <https://www.turkiyemezunlari.gov.tr/haberler/bakude-uluslararasi-turkiye-mezunlari-azerbaycan-bulusmasi-gerceklestirildi-2023-10-11T14-01-19>